

Čeština – Ústní – Pojmy a neumělecký text

- **Autor:** Karel Čermák, info@k-cermak.com.
- **Ročník:** 2023.
- **Repozitář:** <https://github.com/K-cermak/SPSE-Maturita>.
- **Práva:** Materiály autor zveřejňuje bez záruk a pouze pro osobní nekomerční použití. Šíření těchto materiálů je povoleno pouze s původním (nezměněným) ponecháním této stránky či sdílením na oficiální repozitář uvedený výše.
- **Tip:** Pro rychlou orientaci v kapitolách lze použít klávesovou zkratku **CTRL + F** a přejít do funkce **Nadpisy**.
- **Donate:** Pokud ti mé materiály pomůžou a jsi ochoten ocenit moji snahu nějakou kačkou, můžeš tak učinit přes QR kódy níže: ❤️❤️❤️
 - **Účet:** 2262692018/3030

- **Crypto:**
 - **BTC:** bc1qasgxc552wjqlpcm9vt7ucmw6p4zuz007dxh8n4
 - **ETH:** 0x29Ca9054B2241aB39010a1434fb50e504EE10871
 - **LTC:** ltc1qxp3jc5jyem6096n48w48qqrwsrnj5eq9j890
 - **ADA:** addr1q8c89cet02nyql4ygj96s0cz5ntusgzxfzuykfnmgmaf0zt2ftj7wrayqm7dx52et7k7tkjjl2edan0wykww6q4twn79shzx8vn
 - **DOGE:** DCYFq9hPcVJkYKAgttkRXNSAkfbjEmLGdo

- A pokud jsi chudý student a všechny prachy prochlastáš, můžeš mi alespoň dát hvězdičku na GitHub repozitář...

1. Figury a tropy

- **Figury** – technická práce se slovy – opakování apod.
- **Tropy** – ovlivňují význam slov apod.

1.1. Figury

- **Anafora** – opakování slov na začátku veršů.
- **Epifora** – opakování slov na konci veršů.
- **Epizeuxis** – opakování slov v tom samém verši (v jednom řádku).
- **Řečnická otázka** – otázka, na kterou nečekáme odpověď.
- **Elipsa** – vypouštění slov, které si lze domyslet.

1.2. Tropy

- **Metafora** – přenášení významu na základně vnější skutečnosti (vzhledu).
- **Metonymie** – přenášení významu na základně vnitřní skutečnosti (chování).
- **Personifikace** – polidštění neživého objektu.
- **Přirovnání** – většinou ve spojení se slovem jako.
- **Oxymóron** – nesmyslné spojení slov.
- **Ironie** – opak toho, co si skutečně myslíme.

2. Literární druhy a žánry

2.1. Literární druhy

- **Lyrika** – nemá děj, obsahuje pocity a nálady.
- **Epika** – má děj, hlavní a vedlejší postavy, většinou kapitoly.
- **Drama** – divadelní zpracování, je to vlastně scénář.

2.2. Lyrické žánry

- **Píseň** – zpívá se.
- **Óda** – oslavná báseň.
- **Sonet** – báseň s pevným počtem veršů a rýmy.
- **Žalm** – báseň s motivy smutku.
- **Elegie** – žalozpěv, projev smutku.
- **Epigram** – komický anebo poučný a vážný krátký text.

2.3. Lyrickoepické žánry

- **Balada** – pochmurný děj s tragickým koncem.
- **Romance** – báseň o lásce.

2.4. Žánry velké epiky

- **Epos** – dlouhá básnická skladba o hrdinských činech.
- **Román** – mnoho postav, může být více dějových linek.

2.5. Žánry střední epiky

- **Povídka** – jedna dějová linka, méně postav než román.
- **Novela** – nečekaný konec, delší než povídka, ale kratší než román.
- **Pověst** – váže se k reálnému místu nebo osobě.
- **Báje** – smyšlený příběh, který se snaží něco vysvětlit například pomocí bohů – počasí, úrodu, lásku apod.

2.6. Žánry drobné epiky

- **Bajka** – příběh s ponaučením, zvířata jednají jako lidé.
- **Anekdota** – krátký příběh s vtipnou pointou.

2.7. Dramatické žánry

- **Komedie** – vtipné.
- **Tragédie** – tragický konec, konflikt.

3. Funkční styly

- Jsou to způsoby vyjadřování.
- Dělíme je dle funkce, kterou v textu plní a jaké má charakteristické znaky.

3.1. Prostěsdělovací

- Každodenní komunikace.
- **Funkce:** konstatování a věcně informovat.
- Soukromý e-mail, běžné mluvení, soukromý dopis.

3.2. Publicistický

- Snaha informovat co nejvíce lidí o aktuálním dění, ovlivnit jejich názory.
- **Zpravodajské** (podání informací – zprávy) a **analytické** (fakta – komentář).
- Funkce: přesvědčovací, informační, získávací, sdělná.

3.3. Odborný

- Odborné publikace, časopisy, příručky, učebnice.
- **Funkce:** odborné sdělení, předání znalostí.
- Může být určen pro laiky, ale i odborníkům.

3.4. Administrativní

- Úřední dopis a žádosti.
- Spisovná čeština.
- **Funkce:** řídicí (zákony), správní (žádosti) a odborně sdělné (úřední dopis).

3.5. Řečnický

- Věcné projevy při významných událostech, prostě to, co dělal Hitler.
- **Funkce:** Přesvědčování, propagační, získávací a informační.
- Mluvené, veřejné a předem připravené.

3.6. Umělecký

- Knížky apod.
- Snaha působit na city.

4. Slohový postup

- Způsob ztvárnění tématu.
- Pro jedno téma lze zvolit různé postupy.
- **Slohový útvar** pak vyjadřuje **konkrétní zhotovení postupu**, např.: oznámení, pozvánka, inzerát, dopis, smlouva, stvrzenka, objednávka, plná moc, životopis, popis děje atd.

4.1. Informační

- Informuje jen o tom, co se kdy a kde stalo, nic nevysvětluje.
- Většinou u zprávy, dopisu, oznámení, žádosti, zprávě, reklamě (**prostěsdělovací** a **administrativní** styl).

4.2. Popisný

- Znaky a rysy skutečnosti, formou výčtu.
- Charakteristika, v **odborném, uměleckém a prostěsdělovacím** stylu).

4.3. Vyprávěcí

- Má děj, vyprávění.
- **Prostěsdělovací, umělecký a publicistický** styl.

4.4. Výkladový a úvahový

- Vysvětluje podstaty jevu, názory autora, zamyšlení, vyvozuje logické závěry.
- **Odborný a publicistický** styl.

5. Spisovná a nespisovná čeština

5.1. Spisovná čeština

- Je to prostě spisovný.
- Televize, rádio, média, škola, noviny.
- Hovorová čeština je také spisovná – táta (otec), malér (nepříjemnost).

5.2. Obecná čeština (nespisovná čeština)

- Běžná mluva.
- Například: hodnej strejček, vokno a podobně.

5.3. Nářečí (nespisovná čeština)

- Používá se jen někde – Ostravsko, Moravsko apod.
- Prostě low budget slovenština.

5.4. Slang (nespisovná čeština)

- Profesní mluva anebo mluva zájmové skupiny.
- Matematika – **matika**, místo pro stání letadla – **stojánka**, nástupiště – **perón**.

5.5. Argot (nespisovná čeština)

- Mluva lidí na okraji společnosti (takže studentů SPŠE).
- Prachy, fízl, mít kliku, bachař.

6. Druhy rýmů

- **Střídavý rým** – ABAB
- **Sdružený rým** – AABB
- **Obkročný** - ABBA
- **Přerývavý** – ABCB

6.1. Stopy

- **Trochej** – přízvučná, nepřízvučná.
- **Jamb** – nepřízvučná, přízvučná.
- **Daktyl** – přízvučná, nepřízvučná, nepřízvučná.

7. Literární směry

7.1. Renesance

- 14. – 17. století.
- Pocit sebevědomí jednotlivce, rozvoj literatury.

7.2. Baroko

- 16. – 18. století.
- Víra před rozumem, lidé věří v nadpozemský život.

7.3. Klasicismus

- 17. – 18. století.
- Krása je v pravdě a obrazu přírody, jednoduché principy a pevný řád, Francie.

7.4. Osvícenství

- 18. století.
- Navazuje na Renesanci, víra v pokrok, kritika církve.

7.5. Romantismus

- 1. polovina 19. století.
- Důraz na cit a fantazii, rozpor mezi představou a skutečností, hrdina výjimečný (loupežník, bojovník za svobodu).

7.6. Realismus a naturalismus

- 2. polovina 19. století.
- Pravdivý obraz skutečnosti, kritika nedostatků ve společnosti, hovorová řeč, nářečí, archaismy.

Poté je to už takové volnější a více pestré.